

HET STABAT MATER VAN FRANCIS POULENC

HERMAN STRATEGIER

HET UIT 1951 DATERENDE STABAT MATER VAN FRANCIS Poulenc is gecomponeerd voor 5-st. gemengd koor (S.A.T.Bar.B.), sopraan-solo en groot orkest. Het komt daarom niet in aanmerking voor liturgisch of semi-liturgisch gebruik in onze kerken. De hoge muzikale waarde van deze partituur is echter een rechtvaardiging van de aandacht die op deze plaats voor het werk gevraagd wordt.

Poulenc heeft de twintig verzen van het Stabat Mater samengetrokken in twaalf korte delen. Meestal gebruikt hij voor één vers ook één muzikaal deel, maar viermaal trekt hij 2, 3 en éénmaal zelfs vijf verzen samen in één deel. In de verzen „Fac me tecum”, „Juxta crucem”, „Fac me plagis” en „Inflammatu” komen geringe tekstafwijkingen voor, waarvan ik momenteel de bron niet kan achterhalen. Deze afwijkingen beïnvloeden overigens de zin van de tekst in geen dele.

Een korte beschrijving van de twaalf onderdelen moge aantonen, voorzover

(Très calme)

S A
 PP Sta- bat ma- ter do- lo- ro-
 T
 pp Sta- bat ma- ter do- lo- ro-
 bar
 bas sa- ma- ter do- lo- ro-
 pian
 PP
 sa. Jux- ta cru- cem la- cri- mo- sa mf la- etc.
 sa. Jux- ta cru- cem la- cri- mo- sa mf la- etc.
 sa. Jux- ta cru- cem la- cri- mo- sa mf la- etc.
 sa. Jux- ta cru- cem la- cri- mo- sa mf la- etc.

Voorbeeld 1

dit althans in woorden mogelijk is, welk een rijkdom en afwisseling deze fascinerende partituur bezit.

De stijl is overwegend homofoon en beslist tonaal, hoewel zeer veelvuldig wisselend van grondtoon. Voor het koor zijn de intonatiemoeilijkheden bijzonder groot. Uit ervaring weet ik, dat men deze soms tergende moeilijkheden gaarne voor lief neemt, omdat de vaak zeer gedurfde samenklanken, vooral met het orkest hartverwarmend fraai klinken.

I. „Stabat Mater”, Très calme, klinkt in een rustige 4/4 maat, waarbij vooral de strijkers een voortdurende beweging van achtste noten maken, zeer geresigneerd. (voorb. 1)

II. „Cujus animam gementem” vormt in een snelle 3/8 maat (à 1 temps) een felle en overrompelende tegenstelling met het eerste deel. Opvallend zijn hier de typische gallsche tekstaccenten, die overigens het gehele werk kenmerken.

III. „O quam tristis”, Très lente, goeddeels a capella met enkele begeleidende maten, waarin harmonische en orkestrale kleuren eigenlijk heel eenvoudig, maar daarom des te verrassender zijn. (voorb. 2)

(Très lent)

pp Fu-it il-la be-ne-di-cta
Fu-it il-la be-ne-di-cta
Fu-it il-la be-ne-di-cta
Fu-it il-la be-ne-di-cta
Fu-it il-la be-ne-di-cta
pp Très doux

Voorbeeld 2

IV. „Quae moerebat”, Andantino, 2/4 maat, klinkt bijna opgewekt. Behalve de slotmaten is dit deel unisono voor de diverse koorgroepen geschreven. Het melodische gegeven van de „begeleiding” wordt als „durchbrochene Arbeit” over vrijwel alle orkestinstrumenten verdeeld.

V. „Quis est homo”, (voorb. 3)
samengetrokken met „Quis non posset” en „Pro peccatis”, is weer bijzonder

Allegro molto

Quis est ho- mo qui non fle- ret, ma- trem Chri- sti si vi- deret In

Quis est ho- mo qui non fle- ret, ma- trem Chri- sti si vi- deret In

Quis est ho- mo qui non fle- ret, ma- trem Chri- sti si vi- deret tan-

tan- to sup- pli- ci- o? in tan- to sup- pli- ci- o?

tan- to sup- pli- ci- o? in tan- to sup- pli- ci- o?

to sup- pli- ci- o? tan- to sup- pli- ci- o?

Voorbeeld 3

fel en dramatisch, eerst Allegro molto (3/4), later Prestissimo (C alla breve). Met welke eenvoudige middelen (hoewel beslist niet eenvoudig realiseerbaar) verrassende effecten bereikt worden, tonen de slotmaten. (voorb. 4)

VI. In „Vidit suum”, Andante 4/4, spelen motieven uit I een grote rol. Tegen het begeleidende koor krijgt de geresigeneerde sopraan een fraai relief.

VII. „Eia Mater”, Allegro 3/8. In een vloeiende beweging van 16de noten begeleidt het orkest in dit deel het koor dat bijna liefelijk, maar vooral niet zoetelijk klinkt.

VIII. „Fac ut ardeat”. Behalve de slotmaat en drie maten tussenspel is dit geheel voor 3-st. koor (S.A.T.) a capella geschreven. Het begin is een canon tussen sopraan en tenor (voorb. 5)

IX. „Sancta Mater”, samengetrokken met „Tui natus”, „Fac me tecum”, „Juxta crucem” en „Virgo virginum”, begint zeer donker en loopt, via een lumineuzer tussendeel („Tui nati”), bij „Virgo virginum” uit op een mee-slepende grootse beweging.

Prestissimo
(*fff*)

S A
Et fla- gel- lis sub- di- tum.

T
Et fla- gel- lis sub- di- tum.

Bar.
Et fla- gel- lis sub- di- tum.

Bas
Et fla- gel- lis (sans ralentir) sub- ditum.

(*fff*)

B⁸-va.
B⁸-bassa

Voorbeeld 4

f Maestoso

S
Fac, ut arde- at cor me- um In a- man- do Chri- stum

A
ff

T
Fac, ut arde- at cor me- um Chri- stum

pp subito

f

molto

De- um. Ut si- bi com- pla- ce- am, ut si- bi com- pla- ce- am, etc.

pp subito

molto

De- um. Ut si- bi com- pla- ce- am, ut si- bi com- pla- ce- am, etc.

Voorbeeld 5

X. „Fac ut portem”, samengetrokken met „Fac me plagis”, heeft een Tempo di Sarabande. De Bach-reminiscentie in dit deel betreft zich alleen op het aangewende ritme.

XI. „Inflammatum”, Très animé et très rythmé, is fel dramatisch. Het hierbij aansluitende „Christe, cum sit” begint a capella en bereikt na een grote opvaart op „ad palmam victoriae” een onmiskenbaar hoogtepunt.

XII. „Quando corpus” met sopraansolo, très calme, maar fel en hartstochtelijk, herneemt aan het slot de achtsten-beweging van I. Een merkwaardig, maar indrukwekkend „Amen” besluit het werk. (voorb. 6)

The image shows a page of a musical score for 'Stabat Mater' by Maurice Ravel. It features four vocal staves (Soprano, Alto, Tenor, and Bass) and a piano accompaniment. The vocal parts are marked with dynamics like *mf*, *f*, and *ff*, and include the text 'A-men'. The piano part is marked with *fff* and features complex chordal textures. The score is in a minor key and includes various musical notations such as slurs and ties.

Voorbeeld 6

In zijn *Stabat Mater* bewijst Poulenc overduidelijk dat de veel verguisde tonaliteit (waarom eigenlijk?) nog lang niet dood is. Zelfs een zeker eclecticisme blijkt geen beletsel te zijn voor een indrukwekkende, overtuigende en vooral originele muziek.

De orkestbezetting vergt naast het strijkorkest 2 fluiten, 1 piccolo, 2 hobo's, 1 engelse hoorn, 2 clarinetten, 1 bes-clarinet, 3 fagotten, 4 hoorns, 3 trompetten, 3 trombones, 1 tuba, pauken en 2 harpen. De speelduur van dit *Stabat Mater* belooft ongeveer 30 minuten.